

Inserati se sprejemajo in velja tristoletna peti-vrsta: 8 kr. če se tiska enkrat, 12 kr. če se tiska dvakrat, 15 če se tiska trikrat.

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Narečnino prejema opravništvu (administracija) in ekspedicijski, Poljanska cesta h. št. 32.

Vredništvo

je na Poljanski cesti h. št. 32.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemani velja:

Za celo leto . . .	15 gl. — kr
Za pol leta . . .	8 " — "
Za četrt leta . . .	4 " — "
Za en mesec . . .	1 " 40 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . .	13 gl. — kr
Za pol leta . . .	6 " 50 "
Za četrt leta . . .	3 " 30 "
Za en mesec . . .	1 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gl. več na leto.

Posamezne šte. veljajo 7 kr.

Izhaja vsak dan, izveniši nedelje in praznike, ob 1/2 6 popoldne.

Zadruge z državno pomočjo.

Socijalni reformator Lasalle, znan posebno zato, ker se je z njegovimi socijalnimi premembami posebno mnogo bavil Bismark, poskuša svoj namen doseči z zadrugami delavskimi. Delavci naj se združijo v zvezo, z namenom samostojno ustanoviti obrt, ki bi jim donasala potreben zaslužek in tako jih rešila železnih spon dosedanjih gospodarjev. Ako pa družba, ktera koli hoče vspevati, treba, da v nji vlada red, ki je podlaga in vir vsemu napredku. Zadruga naj ima zato svoje vodnike, ki posameznim odkazujejo delo, obrt in kupčijo vodijo in družbo povsod zastopajo. V vsem, kar je v zadrugi skupnega, morajo delavci pokorni biti prednikom, sicer bi ne bilo nobenega reda, a kjer ni reda, tam ni obeda in zveza mora razpasti.

Do sedaj gre še vse po sreči. Toda kje pa dobiti potreben denar, da se obrt, kupčija začne in sicer v toliki meri, da zadruga lahko uspešno tekmuje z zasebnimi kupčevalci? Ker imajo pa ti mnogo denarja v porabo, treba da si ga tudi zadruga dovolj preskrbi. Kje ga vzeti? Najkrajša in ložja pot je ta: delavci, ki stopijo v zvezo, zložijo kapital in z njim začnejo delo. Toda vse drugo najdeš pri delavcu, le denarja ne; po tem potu toraj ne gre. Pojdimo h kapitalistu na posodo! — Toda s tem si nič ne pomagamo, kajti s tem pomolimo mu mazinec in ne dolgo nas bo držal za celo roko, kakor sedaj. Večidel bi pa še kapitalist jim denarja ne posodil tudi z visokimi obrestmi ne; ti ljudje namreč vedno le računajo. Kdo pa mu je porok, da se mu povrne kapital z obrestmi? Delavci, ki ničesar

nimajo in so še le začeli iskati? S tem bi se toraj zopet nič ne doseglo. Sedaj pa prihiti Lasalle delavcem v pomoč: Kaj iščete denarja pri oderuhih, pojdite k državi, vsaj ste njeni; ona naj vam pomaga s podporo, da ustanovite zadrugo! In zadruge z državno podporo so Lasallu vzor, ktere ga bi trebalo izvesti v življenji; da bi se delavci opomogli. Kolikor več bi bilo zadrug in kolikor bolj bi se množilo njih premoženje, toliko uspešneje bi tekmovala s posameznimi podjetniki in jih slednjič tudi odstranile. Delavci bi prejeli človeku dostojno plačo in mrznja med raznimi stanovi bi ginila sreča pa zopet cvetela družbi človeški.

Mnogo dobrega hrani v sebi ta nasvet; ni čuda, da se ga jih je mnogo oklenilo, ki ga skušajo tudi vresničiti. Celó takim ugaja, ki se v drugem ne strinjajo z socijalističnimi nazori Lasallejevimi. Dobro nasledke bi imelo to v kupčijem, socijalnem in političnem oziru. — Koliko lažje napreduje obrt v zadrugi, kakor pri posameznem. Ako lastnik n. pr. umrje, vse zastane ali se vsaj razdeli med dediče, to kupčijo ovira; drug je morda preveč silen, preveč upa in pri tem vse izgubi; pa je tudi lahko ravno nasprotno zapravljen; vse to in še mnogo drugega ovira čestokrat kupčijo zasebnih lastnikov; ako pa zadruga vodi kupčijo, vse to odpade. — V socijalnem življenji bi na ta način oživel nov srednji stan, ker sedanji je izgubljen; to pa bi bil neprecenljiv dobiček razpadajoči družbi, ki bi se tudi kazal v življenji političnem, kjer bi zopet zavladal federalizem.

Dasi pa je dobrih nasledkov v takih zadrugah očitno mnogo, se vendar Stöcklu, pri katerem sem se o teh nasvetih podučil, zdé

jako sumljivi in neizpeljivi. Najprej se Stöckl spodtika ob „državno podporo“. Dvoje je namreč, pravi, pri tej podpori mogoče: ali država zadrugam denar posodi, ali pa podari.

Recimo, da država denar posodi. Zadruga se bo glasila za zadrugo pri državi za podporo in če država prvi prošnje ne odbije, je tudi zadnji ne sme odreči. A odkod denarja za vse? Ako bi hotela vse zadovoljiti, morala bi zato žrtovati vse premoženje. Ali bi pa to smela in htela država storiti? Vendar si mislimo v trenutku: država je to storila; kaj sedaj? Potreba je državi zadruge nadzorovati, da ne razpadejo in s tem državi denarja ne zapravijo. Povsod bi toraj država imela prvi glas; njena moč bi vse odločevala. Kaj bi bilo s tem družbi pomagano? Koliko še manjka in pred nami je v najlepšem evetu država, o kakoršni sanjajo socijalisti, kjer se vse v državi giblje, živi in je. — Lasalle toraj bi svoj namen, socijalistično državo dosegel; a kaka rešilna zvezda da bi bila taka država družbi človeški, smo vže čuli.

Lahko pa država zadrugam tudi podporo podari, potem jo ne briga, kako in kaj se ž njo gospodari. Toda, kje ima država pravico take svote, morda vse narodno premoženje darovati posameznim stanovom? Država ima potrebo in stroškov toliko, da ji je treba vedno obilo kapitala in če bi ga ona po tem potu razdala, bi morala novega si poiskati pri drugih davkoplačevalcih. Ali si pa moremo misliti še kako večjo krivico? Ali se ne vzdignejo ravno socijalisti zoper enako krivico? — Po vsem tem je jasno, da ne moremo toliko vspeha pričakovati od zadrug z državno podporo, kakor Lasalle in njegovi. S tem pa no-

Listek.

Prvega listopada.

Kako čuden dan je danes — dan prvega listopada! Da, res prečuden! Vsak drugi dan čez leto si je saj 12 ur enak. Ali je dan veselja ali dan žalosti; dan počitka ali dan truda in muke. A danes dopoldne je vse veselo, slavnostno, veličastno — res nebo odprto; in popoldne! Ah, vse spremenjeno. Zvonovi se tužno glasijo vse drugače, kakor dopoldne; v sredi cerkve mrtvaška rakev, beseda božja tako rekoč iz unega sveta doni, ljudstvo sicer praznično napravljeno, vendar mnogo joka in solza stori, ter se tiho domu povračuje.

Kaj neki vzrok temu? Kaj? Mati katoliška cerkev nam nekoliko zagrinjalo večnosti odgerne ter dopoldne kaže slavnostno zmago naših ranjkih bratov in sester, ki v tem mesu, kakor mi, na tem zapeljivem svetu, kakor mi, med temi težavami in skušnjavami, kakor mi, so vendar slavno vse premagali, ker „so iz

vere živeli,“ ter dosegli tam v nebeškem kraljestvu večno slavo, čast in plačo, „ktere oko ni videlo, uho ni slišalo in srce človeka ni občutilo, kar je Bog tistim pripravil, ki Njega ljubijo“. Oj „blagor jim, ki v Gospodu zaspijo, ker njih dela jim sledijo“. Kdo bi ne hrepenel gori za njimi priti? Da gotovo vsak, če ima le še iskrico vere. Res je danes dopoldne nebo odprto, ako zremo za svojimi ranjkami in kakor neka otožnost po naši pravi domovini se nas polasti, da bi človek kmalo s sv. apostolom Janezom rekel in tudi marsikdo pravi: „Gospod pridi — pridi kmalo“.

Tako nekako z veselo-otožnimi občutlji končamo prvo polovico — prvega novembra.

In popoldne! Popoldne se je nebo zagrnilo ter odgrnilo črno zagrinjalo od kraja, iz ktere ga nam le jok in stok na uho doni ter se razlega le mila prošnja: „Usmilite se nas, usmilite se nas, saj vi prijatelji naši, ker roka Gospodova nas je zadel.“

Dá — prežalosten je klie, ubogih duš — iz vie. Zakaj tako milo tožijo? Zakaj jim je treba pomagati? Kako in s čim jim pomagati?

Čujmo pazljivo v cerkvi; duhovni pastirji na te in enake prašanja nam danes obsirno in dostojno odgovarjajo. Duša vsakega nas je gotovo danes bolj kakor kedaj pripravljena sprejeti božjo besedo, če le toliko liberalni nismo, da bi se cerkve že od daleč ne izogibali ter prav pagansko hoteli Boga le v prosti naravi častiti, bolj prav, ne častiti.

Po opravljenih cerkvenih molitvah pridružimo se sprevodu na mirədvor, njivo božjo, kjer trupla umrlih čakajo vstajenja in prerojenja. Naj smo že tudi v cerkvi marsikaj slišali in premišljevali, postojmo tu pri grobu ktere ga naših ljubih ranjkih: Očeta, matere, brata, sestre, sina, hčere, dobrotnikov, prijateljev — vsak grob nam je enako zgovoren učenik. Čuj, kako otožno odmeva žalosten glas zvonov — kakor ti je odmeval tisti dan, tisto jutro ali večer, kadar odmrli je kdo ljubih, kadar so zabijali v rakev njegovo umrlo truplo, kadar so rakev spuščali v grob in prstene gruče na njo bobnele ter žugale še tvoje življenje pokončati. Vračevaje se na svoj dom z bitko tužnostjo v sre, si znabiti mislil in govoril, ka-

čemo tajiti koristi, ki bi jo donasale take naprave, ki se tudi lahko ustanove, le tako splošno ne, kakor se misli. To pa smemo smelo trditi, da s tem socialno vprašanje ni še rešeno. Ako hočejo, da bi te ustanove imele vse naštetih dobre nasledke, treba najprej delavcem vcepiti v glavo in srce družnega duha, kakor sedaj med njimi gospoduje. Brezverni duh, ki sedaj večinoma veje med njimi, dela delavce preširne in nepokorne. In s takimi naj zadruge svoj vzvišeni namen dosežejo? Kakor povsod bi si tudi tukaj moderni osrečevalci ne poskrbeli trdne, trajne podlage in kaj je potem še tako lepo poslopje? Ne bilo bi potreba potresa, tudi ne viharja, zgradba bi sama razpadla in dnevov njenega obstanka bi ne bilo mnogo.

Politični pregled.

V Ljubljani, 31. oktobra.

Avstrijske dežele.

Vže včeraj (gl. telegr. z Dunaja) smo omenili, da je budgetni odbor *avstrijske delegacije* sprejel proračun ministerstva za vnanje poslove po vladnem predlogu brez črtanja. Referent Clam-Martinic je ministra vprašal raznih reči, ki so se sicer vjemale s tem, kar se je obravnavalo v odseku ogerske delegacije, ker je pa referent bolj na drobno vpraševal, je tudi grof Kalnoky o nekterih stvareh še bolj obširno in odločneje govoril. Odgovor grofa Kalnoky-ja podaja tedaj marsikaj zanimivega, posebno pa to velja o razmerah do Rusije, v katerih je grof Kalnoky še bolj ugodno govoril, kakor v odseku ogerske delegacije. Iz besed grofa Kalnoky-ja se dá soditi, da smo z vsemi vladami v bolj ali manj prijaznih razmerah, a v najboljših do Nemčije. (Pri teh mirovnih besedah, kaj pak, mislimo zmirom na stotisoče vojakov i. dr. ki so vsak dan pripravljeni za vojsko.)

Budgetni odsek *avstrijske delegacije* je imel danes sejo, predsedoval je grof Hohenwart, od vlade so bili navzoči: državni minister grof Kalay, predsednik višega računskega urada pl. Tóth, sekcijski načelnik pl. Meray i. dr. Poročeval je baron Engerth o prevdaru skupnega denarstvenega ministerstva; potrebuje se 1.973.450 gl., a pokritega je 2681 gl., potrebuje se 1.970.796 gl., odsek je sprejel ta nasvet. Baron Enghert je poročal na dalje o zavodih, katerim gospodari skupno državno ministerstvo. Ti zavodi so: zavod namestnikov za vojaštvo, splošnji zavod za vojaške bolnišnice, zavod za živino-zdravništvo, in splošnji zavod za onemogle vojaške. Izkaz o gospodarenji teh

zavodov je pridjan prevdaru in o tem ni bilo kake opombe, niti debate. — Na dnevnem redu je tudi prevdarek skupnega najvišjega računskega urada. Poročevalce baron Enghert je nasvetoval, naj se sprejme po vladnem predlogu, po katerem se potrebuje 125.747 gl., pokritega je 77 gl., tedaj se potrebuje 125.670 gl. Sprejeto. — Seja je bila zaključena ob 11 in 45 minutah. Prihodnja seja danes (31. t. m.) ob 12. Na dnevni red se stavlja: Poročilo o prevdaru za ministerstvo vnanjih poslov, „carina“, redne potrebe vojaščine.

Vojni odsek ogerske delegacije se je posvetoval o rednih stroških za vojaščino, posebno kar se tiče zaloge za vojno.

V soboto ob 11. uri je imel vojni odsek *ogerske delegacije* sejo o budgetu za skupno vojaško ministerstvo za l. 1884. Predsedoval je Ludovik Tisza, od skupne vlade je bil navzoč vojaški minister grof Bylandt-Rheidt, polkovnik plem. Pápay in sekcijski načelnik Lambert. Obravnava se je začela z odgovori državnega vojnega ministra na sklepe delegacij l. l. Sklenilo se je namreč, da morajo v stavbah, ki presegajo 1000 gold. biti posebni izkazi. Izkazi ti se imajo dodati dotičnim postavkom v budgetu. Drugi sklep je bil zaradi vojaških akademij. Vojaški minister je izkazal, da je v vojaški akademiji na Dunaji 46 prostorov praznih, v tehnični vojaški akademiji pa 41, dasiravno so bili vsi prosilci poklicani k skušnjam. Vzame se na znanje in odsek želi tudi v prihodnje predlagati takih izkazov. — Kar se tiče posameznih izkazov zaradi podučevanja v ogerskem jeziku, je bilo o njih posvetovanje in vzelo se je na znanje. Državni minister je rekel, da tudi tiste, ki umejo kaj malega nemščine, sprejemajo v kadetne šole, in kadetje, ki so odločeni za vstop v deželno brambo, se učé pravil v ogerskem jeziku. Pravila in tirjatve za realke in kadetne šole ne morejo biti po vsem enake, ker v realke sprejemajo se otroci, v kadetne šole pa starejši mladenčci. Tukaj se je odsek razgovarjal zaradi pomnoženja plačilnih prostorov; pomnoženje takih prostorov zavisi o tem, da se ustanovi vojaška spodnja realka. Po obeh vojaških akademijah je le malo takih, ki bi hoteli plačevati. O tem se vname živahna debata, odsek željo izreče, da bi se vstop, kar moči, olajšal, in natečaj ali razpis, obširno objavil. Ker le tako je upati, da bi se jih več oglaševalo, pretečenega leta je od 27 prosilcev oglasilo se za taka mesta le pet. Na dalje so zahtevali od splošnega vojnega ministra razjasnila zaradi teritorialne razdelitve. Vojaški minister je bil na to pripravljen, vojni odsek je vendar za to postavil poseben pododsek. O šestem in sedmem sklepu, ki govorita o razdelitvi 17 ogerskih batalijonov med avstrijske polke in zaradi odobrenja nekterih izrednih potreb za bosniško vojno, ni bilo debat. Odbor se je posvetoval potem o rednih potrebščinah

za vojno. Na razna vprašanja zaradi prihodnjih večjih stroškov je odgovoril vojaški minister, da razvoj vojne nove iznajdbe zahtevajo dan na dan kaj izrednega. Pri številu (stanu) se od l. 1869 ni spremenilo kaj. S preosnovo armade je zvezano le vežbanje železničnega in telegrafskega polka, svota za to se nahaja med rednimi stroški. Zastran topništva, pravi, da je želeto izboljšanje in razvijanje, vendar sedaj še o tem ni govorjenja. Kar se tiče prihranjenja po administrativnem potu, odgovori državni minister, da je tako zahtevanje navadno postalo za l. 1879, ker takrat je bilo h krati več stroškov zaradi nove postave o nastanitvi (vkvartiranju). Tukaj se štedi po času in okoliščinah, porokovati se ne more za to.

V ponedeljek se je začel ta odsek, kakor je bilo napovedano, posvetovati o rednih potrebah za vojno. Navzoči so bili: državni vojaški minister, obrist Pápay, sekcijski načelnik Lambert in od ogerske vlade denarni minister Szápary. Odsek je pretresoval na drobno posamezne nastavke v budgetu. Posebno so pregledovali tu povišanje tam ponižanje proračuna. Vse nastavke so sprejeli brez premembe, le dvoje nastavkov so pustili za sedaj nerazrešenih.

29. t. m. se je posvetoval vojni odsek ogerske delegacije o rednih potrebah za vojno, in je nastavke, o katerih je bilo posvetovanje, sprejel brez premembe. Ministerstvo je zahtevalo 100.000 gl. za nagrade pri nakupovanju konj. O tem je bila daljša debata, ker so nekteri trdili, da nagrade, ki se dajejo pri nakupovanju konj, ne bodo koristile konjerejem, marveč prekupovalcem. Vojno ministerstvo se je podpiralo ta višji izdajek tako-le izrazilo: leto za letom je teže dobiti sposobnih vojaških konj toliko, kolikor se jih potrebuje. Tukaj se mora kaj storiti. Vojaško ministerstvo ne sme sploh konjske cene povišati iz razlogov, kateri so bili merodajni pri preudarku za redne vojaške potrebe l. 1879, ako pa vsaki asentni komisiji, potem ko je oddala potrebno število sposobnih konj, pokaže po primeri določeno svoto kot nagrado bode dosegla namen. Asentna komisija bi potem sposobne konje povprek draže plačevala, a vendar bi konjska cena ne poskočila. Kake nagrade bode treba, bode pokazala še le skušnja. Za leto 1884 se nasvetuje, naj bode ta nagrada po 25 gl. pri konjih za jahanje. Ta nagrada bi veljala tudi za konje ki jih potrebujejo častniki pri bojnem topništvu, ker od takih konj se zahteva to, kar od drugih ježnih konj pri konjici. Potrebuje se takih konj 4117, nagrada pri nakupovanju bi znašala 102.925 gl. ali v okroglem številu 100.000 gl. Z ozirom na to, da bi nasvetovane nagrade bile na korist le prekupovalcem, a ne konjerejem privolili so zahtevanih 100.000 gl. le z nekakim pridržkom, odsek je namreč željo izrekel, da naj vojaško ministerstvo prevdara,

kor bi nikdar ne bil smel; ali saj si obetal ranjkih nikdar pozabiti, vedno se spominjati zadnjih naukov skrbnega očeta, zadnjih milih pogledov ljubeče matere, s katerimi te je hotela prositi in je prosila: „Pošteno bodi, dete, vselej, krščansko živi, da se vidi enkrat unkray groba.“ Tu na grobu resno pomisli: Si spolnil, kar ti je bilo naročeno? Si delal vselej po tem, kakor si takrat obetal? Pomisli — boš tudi odgovor dajal.

Kaj pa, ko bi danes oče, mati in drugi milo zdihovali, ter roke za pomoč iz vic stegovali, ker so ti bili predobri, preprizanesljivi in ker ti nisi obljub spolnoval, ter živel, kakor bi kristjan nikoli ne bi smel! Resno, vse to premisli, boš enkrat odgovor dajal.

Kedaj pa bo tisti čas prišel — čas odgovora? Kdo ti vé povedati? Znabiti čez več let; znabiti pa že k letu osorej drugi na tvojem grobu stojijo. Sv. pismo le pravi: „Statutum est, odločeno je človeku umreti in potem sledi sodba.“ Ozri se pa po grobovji mirodvoru, ter spominjaj se na njih mlade, stare in vsako-

vrstne prebivalce; glasno ti kličejo: Danes meni, jutri tebi! Da, da, grobovje daje večno veljavno spričevanje, da vsak mora umreti, pa niti eden ne vé kdaj. Ni se zanašati ne na mladost, ne na zdravje; še manj pa pomaga sloveče ime in bogastvo. „Statutum est“ . . . „Ne veste ne dneva ne ure“. Če pa tudi enega dneva, ene ure ne vemo in si gotovo obetati ne moremo, zakaj se pa toliko pehamo?

Da, zakaj? Vanita vanitatum, spet spričuje božja beseda, „nečimernost čez nečimernost, vse je nečimerno.“ Težko je kje drugej te besede verjeti, ker temu to, drugemu drugo se ne dozdeva nečimerno, ampak čez vse zaželjeno, veljavno; a tu na božji njivi, tu pri pogledu neštevilnih grobov se ne da nič oporekati.

Vse posvetno je nečimerno. Le poglej spominke! Tu bereš od visoke službe, grofovske krone, na vse strani sloveče ime in njegov lastnik leži ali je že strohnil pod tem spominkom. Glej družega: Že spominek kaže njegovo bogastvo, in sicer si tudi od tega čul; so

ga li tisoči smrti rešili? Jih je kaj seboj vzel? Kakor pri slovečem ces. služabniku in plemenitažu, tako tu spominek krije telesne ostanke ranjkega bogatina. Glej, na tretjem, četrtem spominku čitaš: Ranjki I. I. je bil sloveč pesnik, godec, vojak itd. Ali kaj? Kakor pred grofa, bogatina, krije ta spominek umrlo telo pesnika, godeca in vojaka; pesmi, gosli in meč — vse je tu ostalo, nobeno pa lastnika smrti rešilo. Ti mar to ne zadostuje, da si za celo življenje na pamet zapomniš: Vse posvetno je nečimerno, le Boga spoznati in mu služiti nas stori večnega spomina vredne. Konečno še kratko prašanje: Mar li misliš, da je komu tu počivajočih plemenito rojstvo, bogastvo, sloveče ime saj za las v nebesa pomagalo, če ni krščansko živel? Mar li misliš, da je komu tu spijočih žal, da je v življenji v Boga veroval in po božjih in cerkvenih zapovedih krščansko živel? Dobro veš, bodi že, kdor hočeš, da na oba prašanja gre zanikavni odgovor. Ne in ne; vse posvetno nikomur ne pomaga v nebo, in da je krščansko živel, se ni še nikdo kesal, naj

ali ni mogoče dobiti potrebnih konj pri državnih konjerejnicah (kobliških).

Profesor Maassen pa dunajski pobalini, tudi imenovani slušatelji dunajske univerze. V ponedeljek ob 12 je imel začeti predavanje na univerzi bivši rektor, dr. Maassen. Vse je radovedno pričakovalo, kaj bode; dvorana je bila vsa polna, po koridorih se je sprehajalo kakih 300 dijakov. Tišina nastane, ko začne dr. Maassen predavati, a ko jame govoriti v dostojnem vedenju na univerzi, začnejo dečki kričati in hité iz dvorane. — Maassen na to ukaže duri zapreti in govori navzočim, ko to vidijo odhajajoči, hočejo zopet nazaj iti, a slušatelji od znotraj jih ne pusté notri; tolkli so po vratih in kričali po koridorih, pride pa dekan Exner, ki jih z lepo pogovarja, da se razidejo. Klicaje slavo Exnerju in „pereat“ Maassnu, se druhal razide, a dr. Maassen je poslušalcem, kolikor jih je ostalo v dvorani zatrdil, da ga to pobalinsko rogoviljenje ne bode omajalo v prepričanju, niti prestrašilo pri delovanju, ter je končal predavanje ob 3/4 na 1. — Zakaj se godi vse to? I zato, ker je dr. Maassen v deželnem zboru branil vlado o znani zadevi zaradi česke šole na Dunaji. — Tega mu ne morejo judje, ki se skrivajo za nemškega Mihelna, pozabiti, zato rogovilijo, kedar se jim zljubi. Njih predpostavljani dr. Exner pa jim je rekel: Dosti ste že svojo misel pokazali, nađejam se, da vas razumó. Sedaj pa bodimo mirni! Se vé, da so mu za te mevžaste besede dijaki klicali: slava, slava. Ali mi bi radi kaj dražega zaklicali, ako bi smeli!

Kako je v Bosni in Hercegovini?

Ni še vse, kakor bi moralo biti, vendar pa že mnogo bolje nego lansko leto. Ustaja in uporni duhovi so povsod zatrti; roparji, kolikor mogoče pregnani, deloma tudi polovljeni. Pri vsem tem pa ne smemo zamolčati, da si je, kar se opravišstva tiče še mnogo želeli, tako v znanostnem, kakor tudi v dejanskem obziru. Posebno pa bi bilo želeli, da bi se finančno opraviljstvo s svojimi okornimi krili nad stare turške zakone spelo, ki nimajo ne ene dobre strani, slabih pa vse mrgoli, tako, da narodno gospodarstvo pod njimi zdihuje. Še bolj težavna reč je pa s pravosodništvom tam doli. To je v resnici tako okorno vravnano, da se je čuditi, kako se avstrijski juristi v njem gibati zamorejo; če tudi naše domače samo še ni, kakor marsikteri trdijo, današnjemu času primerno, ali bosansko pravosodje je proti našemu vendar-le še prav turško! Šola, cerkev in poljedeljstvo tudi še željno rešilne ure čakajo, da jim lepše solnce zasije. Pri vsem tem pa nekteri hočejo vedeti, da je birokratizem že v občudovanja vrednem lepem cvetu, čemur se pa čisto nič ni treba čuditi, kajti plevel raste povsodi rad. Bolj veselo pa je, da se razcvita javna varnost in iz tega vzroka se je že mnogo vojakov na odpust poslalo, in se jih bo še!

Največ je pa to vredno, da se zasedene dežele sedaj že same zdržujejo in jih ni potreba več z našimi krvavimi novci zakladati. Sploh je napredek že toliki, da smemo z njim popolnoma zadovoljni biti. Marsikaj pa bilo bi še veliko boljše, naj bi avstrijskih naprav ogerske ne ovirale. To nasprotovanje je kakor mōra, ki boljši razvitek povsod ovira.

Vnanje države.

Rumunska zbornica je prevzela demisijo predsednika Rosetti-ja. — Staljem je interpeloval vlado, iz kakšnega vzroka se je kralju nasvetovalo potovanje na Dunaj, in kakošen vspeh so imeli pogovori Bratiano-va s knezom Bismarkom in grofom Kalnoky-jem. Vlada bode v treh dneh na to odgovorila.

„Novoja Vremja“ piše gledé neke vrste dunajskih časnikov, da se **dunajski politkarji** vrlo motijo, če mislijo, da bo Nemčija za Avstrijo na Balkanu krompir iz žrjavice brskala in morebiti Avstriji k ljubu sama vojsko z Rusi pričela. Iz te moke ne bo nikdar kruha, kajti interesi, ki jih ima Nemčija pri avstro-nemški zvezi so jako različni od Avstrije. Iz ravno teh razlogov je pa nemogoče, da bi se Avstrija in Rusija dobro sporazumeli na Balkanu. Če se Avstrija na to zanaša, da jo bo Nemčija na Balkanu podpirala, se jako moti, in se naj za take iluzije edino le v Berlinu zahvali; kajti bodočnost bo položaj v pravi luči pokazala in takrat se bodo Avstriji oči odprle. Ruski časniki imajo prav, da se položaj spregleda; le v knjigi Bismarkovega političnega življenja obrnimo nekaj listov nazaj, da pridemo do letnic 1864, 1866 in 1870 in „njegova zvestoba“ in „redko prijateljstvo“ do Avstrije sveti se nam v jako svitli podobi nasproti. Danajcem ni verjeti, če tudi nam oevrte piške ponujajo!

Domače novice.

(*Čitalnični pevci*) bodo, kakor vsako leto, tako tudi jutri peli pri „Sokolovi piramidi“ na ljubljanskem pokopališču. V programu nahajate se dve novi pesmi.

(*Občni zbor*) podpornega društva za duhovne ljubljanske škofije bo tisti dan, kakor zbor „Matice Slov.“ (19. nov. ali tisti teden)

(*Poslanec dr. Schrey*) se je deželnemu poslanstvu odpovedal. Tako poročajo dunajski časniki! — Prvi očividni nasledek spravedljive narodne večine je, da se bo to na fakejzorni stranki vrlo tiho „na znanje“ vzelo, kar bi se bilo pa ravno nasproti zgodilo, ko bi bili narodni poslanci nemčurjem priložnost ponudili, deželni zbor zapustiti. Dr. Schrey in tovarši

razpili bi se bili za mučenike zatirane nemške stranke, sedaj se pa dr. Schrey ne more za nič drugega smatrati, kakor za trudnega mlatiča, ki se je naveličal prazno slamo mlatiti.

(*Dnevni red seje mestnega odbora*), ktera bode v petek 2. novembra 1883. leta ob 6. uri zvečer v mestni dvorani. I. Naznanila prvosedstva. II. Finančnega odseka dodatčno poročilo o računskih zaključkih za leta 1882. III. Policijskega odseka poročilo: a) o mestnega zdravnika dr. Fran Ilnerja prošnji za pavšal za vožnje pri ogledovanju mrličev v oddaljenih krajev mesta; b) o mestnega fizika zdravstvenem poročilu za 1881. leto. IV. Šolskega odseka poročilo: a) o oddaji službe laborantove na c. kr. veliki realki; b) o prošnji ravnatelja Leopolda Belarja za povikšanje funkcijske doklade; c) o napravi telovadnega orodja na II. mestni deški šoli. V. Združenega stavbenega in olupševalnega odseka poročilo o prošnji Alojzija Korzike gledé ograje ob njegovem vrtu na Vrtačah. Po javni seji bode še tajno posvetovanje.

(*Rozine in civebe*) poslal je nekdo iz Benetek na gospo B. v Vegovih ulicah. Ko so na colnem uradu zbog carevine zaboj odprli, našli so v njem po vrhu rozine in civebe, vse drugo je bilo pa s tiskovinami napolnjeno, ki so morale jako zanimive biti, kajti colni urad izročil jih je z osobo vred deželni sodniji tukaj. Pri gospe B. preiskalo se je odmah vse stanovanje, in se je dokazalo, da je družina popolnoma po nedolžnem v jako skrivnosten slučaj zapletena, na kar se je tudi dekla, ki je šla za boj iskat, iz zavarovalnega zopora izpustila. Brž ko ne, poslal je kdo iz Benetek pod naslovom gospe B. knjig in tiskovin prevratnega značaja, da bi si jih bil pri priložnosti poiskal.

(*Razpisana je služba*) okrajnega sodnika v Žužemberku v VIII. razredu. Potrebna je znanost slovenskega in nemškega jezika. Prošnje se oddajajo do 15. novembra.

Razne reči.

— Vabilo k veselici, ktero napravi ptujska čitalnica v svojih prostorih „Narodnem domu“ dne 4. novembra t. l. v korist tukajšnje „slovenske narodne šole“. Vspored: A. Petje. 1. D. Jenko, „Na moru“, možki zbor. 2. Dr. G. Ipavie, „Slovenska dežela“, mešani zbor. 3. K. Bendel, „Na planine“, možki zbor. 4. J. Fleišman, „Gorenke“, mešani zbor. 5.

bil je tú berač, bogatin, plemenitaš ali kdor koli hoče.

Ali — čas je že nehati; za slovo le še to: Misli danes in celo življenje na ljube ranjke in vse duše v vicah, da moliš za-nje; misli danes in celo življenje na nauke, ki ti jih grobi dajejo in živi tako, da si priboriš saj prav kratek popoldan in potem večer dopoludan prvega novembra.

Svetnikov dan prično molitve se cerkvene,
In duše zdaj iz vie hité v nebes višave!
Trpeče reve nekaj ur goreče stene
Oddale milostno na dom so očetnjave.

Prizor je veličasten mojemu očesu:
Ko gledam sladko pot stopati te sirote!
Vesolja skrivna moč hiti mi po telesu,
Ko z njimi bi še jaz okušal te dobrote!

Presrečnih potnikov število je mogočno,
Ki zdaj hité iz nočnih tmín v nebes svitlobi;
V lepih rajdah vidim jih vse razločno:
Ker s svojo svetijo njim angeljei bliščobo.

Prešteti li se da ta truma prevelika?
Mogoče to človeku ni! — Je Božje delo!

Vsa vrsta vidi se mi le ko krasne slika; —
Njo glédati oko bi vekomaj hotélo.

A, glej! — Na vrsti zdaj — hiti prav čvrsti narod;
Postave krepke je, — kaj miléga obraza.
Pač blag je bil na zemlji tudi ves ta zarod! —
To smem soditi pač, brez daljnega dokaza.

Oko vprem; — spoznal bi rad, ako mogoče
Prekrasni narod ta, — ime njegovo pravo.
Ker vrsta daljša ta, — ko prve so, — bodoče:
Mi up blišči, da bom spoznal ga, — pel mu slavo.

Ah! — že poznam ga, narod ta presveto verni,
Ki k Stvarniku hiti v lepoti zdaj prvénski.
Sree mi bije sládko v sreči neizmerni:
Da! to je narod moj, — da! „Narod moj Slovenski!“

Le hiti, hiti mili narod moj Slovenski
Po pač zasluženó nebeško si plačilo;
Stoletja bojeval si boj, — hud boj peklenski:
„Je ljudstvo ptuje v hiši Tvoji Te tlačilo!“

Vživaj dolgo, — vedno — sreče zdanje slavo,
Vesel in zadovoljen pri sobratih spravnih;
Zaslužil pač si si plačilo, — res krvavo:
„Ko bil si hrabro se v bojih, zmagovalnih!“ —

Al' čutim tvoje zdihljeje, britkostno vnete:
Da Te nazaj bi Stvarnik ne poslal v tmine; —

Ko znam, da vernih duš dan kone molitve svete,
Za duše groznih vie sladkost nebeska zgine. —

Končano je! — Iz cerkve zvónov glas se énje;
To glas je, ki iz raja vabi v ječo tužno!
Brat bratu, — sestra sestri se priporočuje:
„Ki iti mora še nazaj v deželo sužno!“

Že vidim vrste prihajati, — odhajati; —
Rodove po národih štejem in — milujem.
V sereu žalost méni noče kar nehati,
Trpljenje prejšnje ko v duhu ogledujem.

A stoj! — Poglej! — Kaj hoče, more pač to biti?
Se motim zdaj? — Me préj oko je li motilo? —
Naródov enega pogrešam zdaj se viti
Skoz vrste, ktere prej oko mi je sledilo.

Ne motim se! — Oko zvestó mi je preštele
Po národih vrsté prej — zdaj — vse zversténe.
Ostalo mi v nebesih eno je kardelo:
Je dan rešenja zanj! — Žalí ni več nobene! —

In národ ta spoznam na hip in kličem glasno,
Spoznam ko njega mater v prekrasni ženski:
„Ta národ, ki slavi nebó ga danes jasno,
Ta národ moj je narod, — narod moj Slovenski!“

Ljubljanski.

Dr. G. Ipavica, „Slovenec sem“, možki zbor. B. Tombola. Cisti dohodek tombole namenjen je za šolske priprave za uboge učence tukajšnje slovenske narodne šole. Dobitki in prostovoljni doneski v to svrhu se hvaležno sprejemajo. Začetek točno ob 8. uri zvečer.

Odbor.

— Kozé so se prikazale v Gradu pri vojaci, ter je okoli 40 vojakov na kozah bolnih; prikazale so se pa tudi na Ogorskem okoli Vezprima, pa le posamezne osebe so jih dobile in tudi srečno prestale.

— Kteri duhovni so zmožni menjice podpisavati? Redovnik in rektor pri Pijaristih v N. je bil letos spomladi obsojen, menjico, ki jo je podpisal, tudi plačati. Obsojbo je tudi dotična višja deželna sodnija potrdila. Najvišji sodni dvor je pa sodbo ovrgel, rekoč: „Člani duhovnega reda se vsled svoje obljube, v kateri je tudi obljuba revščine, nikakor ne morejo po kakih pogodbah osobno veljavno zavezati; kajti iz obljube revščine sledi, da noben redovnik ne more imeti lastnega premoženja, kar ga ravno opovira, da ne more veljavnih osebnih pogodb sklepati. Utemeljena je razprava v dvornem dekretu od 27. novembra 1789 in 16. avgusta 1793, kjer se določuje, da se tožbe zaradi posojil proti redovnikom pri nobeni sodnji sprejemati ne smejo in da noben redovnik ni sposoben v svojem imenu tožbe vložiti. Res je, da se Pijaristi ne štejejo med ubožne redove, temveč so reguliran red, ki se peča z odgojo mladine po šolah, vendar pa v oziru na posamične osebe ta slučaj nima nikakega vpliva, kajti dvorna dekreta od 23. marca 1809 in 27. aprila 1816 jasno določujeta, da posamične redovne osebe tudi v slučaju nimajo sposobnosti za pridobitev premoženja, če jo tudi red sam ima! Glede omenjenih dekretov in njih določil bi se plačilni nalog omenjemu redovniku ne bi bil smel prisoditi.

— Trdnjave okoli Tridenta. Na višavah okoli Tridenta postavili so v poslednjih časih venec malih trdnjav, ki gospodarijo nad vsemi vhodi in zmagovalno gledajo v dolino. Med te se šteje tudi sv. Rocco, ki stoji na prosto stoječem griču pod Vileziano. Pred nekaterimi dnevi so tam streljali za vajo s težkimi topovi, navzoči so bili tudi višji častniki. Kedar so vstrelili, videti je bilo debel oblak, in za tem se je razlegalo bobnenje, ki je od brega do brega odmevalo.

— V Palermi končale so se obravnave proti roparski in morilni zadrugi Amoroso. 17 hudodelcev sedelo je na zatoženi klopi. 9 se jih je obsodilo k smrti in med temi trije bratje Amoroso, četrti brat na 25 in peti na 15 let posilnega dela. K smrti so bili razun teh tudi trije pobegli hudodelci zadruga obsojeni, toraj vsih skupaj 12. Od ostalih sta bila dva obsojena po 12, eden na dosmrtno, drugi pa na 15, 10 in 3letno posilno delo obsojeni. Zadruga se je ustanovila leta 1874 in je do leta 1878 brez kazni morila in ropala. Umorjene so na vrtu Salvatore Amoroso pokopavali in je bila zemlja polna kosti in družih človeških ostankov. Lovili so tudi ljudi in jih potem proti visoki odkupnini spuščali. Obsojenci so obsodbo v železnih kajbicah od karabinijerjev obdani poslušali. Nekteri so se jokali, drugi prebledeli, tretji pa so ostali trdovratni. Načelnik Salvatore Amoroso ozmerjal je v pričo sodnikov svojega mlajšega brata, ki je na 12 let posilnega dela obsojen, zaradi strahopetne občutljivosti.

— Laška kraljica in Milanski župan. „Tržaški Tagblatt“ poroča dva jako zanimiva slučaja, ki sta se Milanskemu županu grofu Belinzaghi pripetila. Njegov kočijaž je večkrat županovo kočijo napregel, se iz mesta peljal in nazaj carini podvrženo blago tihotapil. Nekdaj ga ovohajo financarji. Da bi jim ušel, konje tako nadrvi, da so jih morali drugi dan v živinsko bolnišnico poslati, in si je župan za lastno potrebo moral konje najemati. — Drugi slučaj zadel je grofa v gledišči. Nek dolgorok izmaknil mu je površno suknjo, kateri so potem v neki zastavarni na sled prišli. Ne-

davno podal se je župan h kraljevi obitelji v Monzo. Komaj ga je kraljica Margareta vgle-dala, pristopi k njemu in mu jako sočutno pravi: „Ljubi grof, ne morete si misliti, kako nas je žalil vaš neugodni položaj.“ — „Kaj vaše veličanstvo s tem misli?“ vpraša nekako iznenaden župan. — „In vi me še vprašate, odgovori kraljica, ali ni to žalosten položaj za Milanskega župana, ako si mora konje na posodo jemati in ima celó svojo površno suknjo v zastavnici?“ Da je bil glasan smeh na pravem mestu, nam ni treba dostavljati.

— Iz Kahire se poroča, da so ondošnji gorjanci 150 egiptovskih vojakov v neki soteski napadli in pobili.

— Zvit Amerikanec v Baltimoru je po časnikih naznanoval: Kdor mu pošlje dolar, dobi od njega več tisoč strani prav zanimivega berila. Poročilo pravi, da je na njegovo mizo dolarjev kar deževalo. Da je svojo besedo tudi spolnil, se umé samo po sebi. Poslal je vsakemu sv. pismo po angleški družbi izdano za — 25 centimov.

Telegrami „Slovenca“.

Dunaj, 30. oktobra. Vojni odbor ogorske delegacije potrdil je več naslovov izvanrednega proračuna za vojsko, med temi tudi po jako živahnej debati 250.000 gold. za napravo rezervnih jeklenobronastih topov „uhacov.“ Vojni minister se je namreč z vso silo za nje vrpl.

Budapešt, 30. okt. Cirkus je do tal pogorel. Ljudje in konji so se rešili in ogenj se je omejil, da ni dalje segal.

Budapešt, 30. okt. Hrvaški poslanci so se z Tiszo o hrvaškem položaji razgovarjali, in vzajemno povdarjali potrebo, da se prav kmalo imenuje ban, skliče deželni zbor, in da se vse stori, kar bi povrat rednih razmer omogočilo, ktere se bodo po midsobojni prijaznosti in strogem postopanju po poti zakona za bodočnost z vso silo podprle.

Frankobrod ob Majnu, 30. oktobra. Včeraj zvečer položila je hudodelska roka dinamita ali pa nitroglicerina v poslopje policijskega predsedništva; poslopje je znatno poškodovano. Ljudi ni nikdo ponesrečil, dasiravno so bili vsi vradniki navzočni.

London, 31. okt. Včeraj razpočilo se je strelivo na dveh krajih podzemeljske mestne železnice, in provzročilo mnogo strahu. Promet se je vstavil; nekaj ljudi je poškodovanih. Vzrok neznan.

Poslano.

Hlapčevsko delo se opravlja ob nedeljah in zapovedanih praznikih v neki hiši v Gradišči in to skozi dolge mesece v letu, kar bi se brez škode opustilo. Gospodar in delavci smejo prepričani biti, da si s tem svojega dobrega dela pri občinstvu ne bodo utrdili in da bo tako počenjanje tudi njih časni sreči več škodovalo, kakor pa pomagalo.

Nekdo, ki Bogu časti —
Ljudem pa počitka želi.

Zahvala.

Od gg. ljubljanskih pekov sem od namesto prešie napravljene bire podpisani 32 gld. za razdelitev med uboge mestne revne hiše prejel, kateri znesek se bo de na vseh svetnikov dan med iste razdelil. V imenu revežev izrekam gg. pekom prirsčno zahvalo. Bog povrni stoterno.

Karol Lahajner,
nadzornik revne hiše.

Dunajska borza.

30. oktobra.

Papirna renta po 100 gld.	78 gl. 60	kr.
Sreberna „ „ „ „	79 „ 10	„
4% avstr. zlata „ „ „ „	99 „ 20	„
Papirna renta, davka prosta	93 „ 10	„
Ogerska zlata renta 6%	119 „ 60	„
„ „ „ 4%	87 „ 05	„
„ „ papirna renta 5%	85 „ 50	„
Kreditne akcije	160 gld. 282	„ 90
Akcije anglo-avstr. banke	120 gld. 108	„ —
„ avstr.-ogerske banke	838 „ —	„
„ Länderbanke	109 „ 75	„
„ avst.-oger. Lloyd v Trstu	634 „ —	„
„ državne železnice	313 „ 50	„
„ Tramway-društva velj. 170 gl.	223 „ 25	„
4% državne srečke iz l. 1854	250 gl. 119	„ 25
4% „ „ „ 1860	500 „ 131	„ 50
Državne „ srečke iz l. 1864	100 „ 168	„ —
„ „ „ 1864	50 „ 167	„ 50
Kreditne srečke	100 „ 168	„ 75
Ljubljanske srečke	20 „ 23	„ —
Rudolfove srečke	10 „ 19	„ 25
5% štajerske zemljiš. odvez. obligac.	104 „ —	„
London	120 „ 05	„
Srebro	— „ —	„
Ces. cekini	5 „ 70	„
Francoški napoleond.	9 „ 55	„
Nemške marke	58 „ 90	„

Brez te varstvene znamke, postavno zavarovane, ima se to zdravilo po dr. Maliču smatrati kot ponarejeno.

Varstvena znamka.

Cvet zoper trganje,

po dr. Maliču,

je odločno najboljšo zdravilo zoper protin ter reumatizem, trganje po udih, bolečine v križi ter živcih, oteklino, otrpnele ude in kite itd., malo časa če se rabi, pa mine popolnem trganje, kar dokazuje obilno zahval. Zahleva naj se samo „cvetu zoper trganje po dr. Maliču“ z zraven stoječim znamenjem; 1 stekl. 50 kr.

Zahvala.

Gospodu J. pl. Trnkoczyju, lekarju v Ljubljani.

Moja mati so na protinski bolezní na nogi silno trpeli in razna domača zdravila brezuspešno rabili. Ko je pa bolezen čedalje hujša prihajala in vže več dni niso mogli stopiti na nogo, spomnim se na Vaš dr. Maličev protinski cvet za 50 kr. ter si ga nemudoma naročim. In res, imel je čudovit vspeh, da so se po kratki rabi tega zdravila oprostili mučnih bolečin. S popolnim prepričanjem priznavam toraj dr. Maličev protinski cvet kot izvrstno zdravilo in ga vsakemu bolniku v jednaki bolezni priporočam. Vaši blagorodnosti pa izrekam najprisrčnišo zahvalo, z vsem spoštovanjem udani

Franc Jug,

(8) posestnik v Smarji p. Celji.

Planinski želiščni sirop kranjski,

izboren zoper kašelj, hripavost, vratobol, prsne in pljučne bolečine; 1 stekl. 56 kr. Koristnejši nego vsi v trgovini se nahajajoči soki in siropi.

Pomuhljevo (Dorsch)

najboljše vrste, izborno zoper bramore, pljučnico, kožne izpuške in bezgavne otekline. 1 stekl. 60 kr.

Salicilna ustna voda,

aromatična, vpliva oživiljajoče, zapreči pokončanje zob in odpravi slab duh iz ust. 1 steklenica 50 kr.

Kričistilne kroglice,

c. k. priv.,

ne smeje bi se v nijednem gospodinjstvu pogrešati in so se vže tisočkrat sijajno osvedočile pri zabasanji človeškega telesa, glavobolu, otrpjenih udih, skazenem želodu, jetrnih in obistnih boleznih, v škatljah à 21 kr.; jeden zavoj s 6 škatljami 1 gl. 5 kr. Razpošiljava se le jeden zavoj.

Izvrstna homeopatična zdravila se pri nas zmirom frišne dobivajo.

Naročila iz dežele izvrše se takoj

v lekarni pri „samorogu“

Jul. pl. Trnkoczy-ja

na mestnem trgu v Ljubljani.